

‘Jagers op Dromen’

over kippenvangers, droomjagers en landverhuizers
door Floris Schreve

Kippenvangers, droomjagers en landverhuizers

De zoektocht en de verhalen van Senad Alic (Sarajevo, 1960)

‘In mijn werk verbeeld ik ook de bittere dagelijkse werkelijkheid waarin asielzoekers leven. Asielzoekers mogen niet werken. Behalve toen met de kippenpest. Toen werden er vluchtelingencentra leeggeplukt om de kippen te ruimen. Het klinkt misschien romantisch om voor drie euro per uur kippen te vangen. Maar het is verschrikkelijk. In een grote loods zitten duizenden kippen. Als je daar naar binnen gaat om ze te vangen, zit je na tien minuten helemaal onder het bloed. Sindsdien gebruik ik de kip meer dan eens als metafoor voor vluchtelingen en ontheemd zijn. Vluchtelingen zijn hier niet thuis. Kippen ook niet. Ze zullen het samen moeten doen: leren vliegen’.

De bovenstaande tekst van Senad Alic, geciteerd uit een beschouwing van Herman Divendal, is typerend voor hoe deze kunstenaar zijn persoonlijke geschiedenis koppelt aan een universeel gegeven. Geboren in voormalig Joegoslavië en uiteindelijk en uiteindelijk in Nederland terecht gekomen, blijft hij in zijn werk op een verrassende en tegendraadse manier positief naar de werkelijkheid kijken, ook als die verschrikkelijk is.

Alic, geboren in Sarajevo en opgegroeid in Priboj, wilde van jongs af aan kunstenaar worden. Zijn vader vond dit een minder verstandig plan en drong erop aan om een ander vak te leren. Zodoende studeerde hij aanvankelijk aan de technische universiteit van Niš, waar hij in 1986 afstudeerde. Toch trok het kunstenaarschap hem meer, gedurende zijn studietijd volgde hij ook lessen aan de kunstacademie in Niš. Ook volgde hij masterclasses bij verschillende kunstenaars in Belgrado.

Tot de jaren zeventig werd de kunst en ook het kunstonderwijs sterk bepaald door strikte richtlijnen van de staat. Joegoslavië was nog een communistisch land en het socialistisch realisme vierde er hoog tij. Na de dood van Tito in 1980 begon dit geleidelijk te veranderen. Langzamerhand deden ook invloeden van buiten de communistische wereld zich gelden; abstracte kunst was er niet langer taboe. Het was in deze periode, waarin de communistische wereld langzaam ontdooid, dat Alic zich als kunstenaar in Priboj vestigde.

De burgeroorlog veranderde alles. Bevolkingsgroepen, die gedurende de communistische tijd hadden samengeleefd, werden nu tegen elkaar opgezet. Alic zag zich genoodzaakt om zijn vaderland te verlaten en kwam in 1992 aan in Nederland.

De overgang naar zijn nieuwe vaderland was een belangrijke gebeurtenis, die een grote invloed heeft gehad op het werk van de kunstenaar. Aanvankelijk hadden zijn werken een somber karakter, later werd zijn palet steeds lichter. Zoals Alic het zelf omschrijft: 'Een kunstenaar is een eenzame zoeker. Ze lijken goudzoekers, zei ooit iemand. Sommige vinden nooit waar ze naar op zoek zijn. Ik weet dat ik in de buurt ben, maar ik kan het net niet vinden. Maar zoektocht kan niet alleen moeilijk zijn maar ook bevredigend. Soms sta ik zwetend voor mijn doek, boos op hem (op mezelf). Maar toch ga ik verder met schilderen. Tot dat het doek af is. En dat is het moment om alles te vergeten. Dan ga je steeds sneller dingen ontdekken. Maar na een tijd gaat het schilderen steeds makkelijk. Dan krijg ik het gevoel van herhalingen, zoektocht wordt steeds minder interessant en spannend. Als een schilderij te makkelijk wordt gemaakt, dan moet ik verder op zoek, weer mijn grenzen voorbij streven. Weer gaan staan voor het grenzeloze witte en ontdekken, met nieuwe ideeën komen en op doek zien veranderen, dat is een fantastisch avontuur. Soms loop ik door drukke straten naar mensen kijken en luisteren. En opeens krijg ik een gevoel dat ik naar mijn atelier moet gaan. Zoals jij naar een toilet moet. Schilderen kies je niet, dat overkomt je gewoon' (uit "Zoektocht naar licht en kleur").

De werken van Alic hebben vaak een sterk narratief karakter. Hij werkt hierbij in reeksen, waarin hij een bepaald thema vanuit verschillende invalshoeken benadert. Zo heeft hij verschillende series gemaakt rond de thema's 'kippenvangers', 'droomjagers', of 'landverhuizers'. Hierin speelt zijn levensgeschiedenis een belangrijke rol, zij het altijd op de achtergrond. Alic vertelt zijn verhalen vooral in metaforen en in een persoonlijke symbolische beeldtaal. Zo wordt de recente geschiedenis van zijn vaderland meestal verbeeld door de figuur van Napoleon, die in verschillende werken opduikt. Alic: 'Het waren allemaal kleine Napoleons, die bezig waren om hun mini-rijkjes te vestigen'. Vanzelfsprekend representeert dit beeld ook de gek en de veldheer in een.

Ook de Ark van Noach is een gegeven, overigens bekend uit alle drie de monotheïstische godsdiensten, dat in verschillende gedaantes opduikt in zijn werk. De ark staat voor een vrijhaven, die weer als een tussenstation dient voor een nieuw begin, de opstap waaruit de jacht op nieuwe dromen kan beginnen. Ook hier komt het gegeven van de kippenjager, de dromenjager en de landverhuizer bij elkaar.

Het werk van Senad Alic lijkt op het eerste gezicht toegankelijk en blijmoedig. Wie het werk nader bekijkt zal ontdekken dat er vele verhaallijnen worden gesponnen. Te samen vormen deze verschillende verbindingen de zoektocht van de kunstenaar, die al een wereld op zich is.

Floris Schreve

Augustus 2009